

GERDA VAN WAGENINGEN

Moerland

TRILOGIE

Gerda van Wageningen

Moerland trilogie

HET HUIS MOERLAND

ZOMER OP MOERLAND

TERUG NAAR MOERLAND

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

Zomer op Moerland

1

ZE KEEK IN DE SPIEGEL EN ZUCHTTE. ZE MOEST NIET TE VAAK IN SPIEGELS kijken, wist Annette, maar soms kon ze het niet laten. Als ze zuchtte, zoals nu, dacht ze heel onverstandig aan de jongeman aan wie ze tegen wil en dank haar hart had verloren. Ze dacht veel te veel aan hem, maar hij had geen oog voor haar.

Resoluut keerde ze zich om.

De jongeman achter haar kromp onwillekeurig in elkaar. 'Je weet wat je moet doen, Willem.'

'Ja juffrouw.' Willem Stevens, de pachtboer van Lantvreugt, maakte haastig zich uit de voeten. Hij was bang van die felle grijze ogen, waarvan de mensen zeiden dat ze dwars door iemand heen konden kijken.

Het was de derde mei van het jaar 1893. Mejuffrouw Annette Verschoor was zojuist na een maandenlange afwezigheid op haar herenboerderij Lantvreugt aangekomen. Haar koetsier had haar vanuit Dordrecht, waar ze de winter had doorgebracht in haar ruime stadswoning, naar haar zomerverblijf gebracht, waar ze de warme maanden door zou brengen, zoals ze elk jaar deed. Wouter Houtman bracht juist de ruime hoeveelheid bagage naar boven. Zijn vrouw Willemijn, die Annettes huishoudster was, was al druk in de weer op de slaapkamer van de eigenaresse, om te luchten en het bed straks fris op te maken. Wouter en Willemijn waren beiden al jaren bij de familie in dienst, eerst bij Verschoor zelf en na diens overlijden bij zijn enige kind en dus erfgename, de juffrouw. Ze gingen waar hun meesteres ging.

Annette keek de jonge pachtboer na. Hij woonde met zijn vrouw en vijf kinderen in het achterhuis van Lantvreugt. Het voorhuis van de boerderij stond ter beschikking van de eigenaar.

Ze zuchtte opnieuw. Ze wist niet of ze er deze keer goed aan deed, om de hele zomer op het platteland te blijven. Maar goed, mocht ze liever teruggaan, dan hoefde ze dat maar te zeggen. Het had zijn voordelen, een welgestelde ongetrouwde jongejuffrouw te zijn, dacht ze cynisch. Toen haar vader nog leefde, had die over alles en iedereen

beslist. Nadat hij was overleden, was ze alleen achtergebleven en kon ze haar eigen beslissingen nemen. Broers en zusters had ze niet. Veel verantwoordelijkheden wel. Ze was bang geweest in het begin, maar ontdekte snel dat het erg prettig was om zelf te beslissen over haar leven. Getrouwde vrouwen moesten altijd hun oren laten hangen naar een meestal bazige en lastige echtgenoot. Toen haar vader niet meer leefde, kon ze zelf beslissen over haar leven. Natuurlijk had het niet lang geduurd eer de jongemannen zich begonnen aan te dienen, in een poging de rijke jonge vrouw tot de hunne te maken en zich daarmee haar bezittingen toe te eigenen.

Eindelijk ontspande ze zich een beetje. Ze liep de salon binnen, waar Merie Stevens geagiteerd bezig was de witte stoflakens van de meubelen te trekken. ‘Het spijt me, dat ik geen bericht vooruit heb gestuurd,’ liet Annette weten, maar in haar hart wist ze dat dat juist de bedoeling was geweest. Juist de baas die onverwacht binnenviel, kon beoordelen of het personeel zich hield aan wat van hen verwacht werd. En ze moest toegeven dat Willem en Merie haar niet teleurgesteld hadden.

‘Wanneer ben je uitgerekend, Merie?’ vroeg ze toen over haar schouder heen, terwijl ze naar een van de ramen liep en naar buiten keek. In de verte waren knechten bezig met het poten van aardappelen. De ruimte om Lantvreugt voelde als altijd weldadig aan.

‘Over zes weken, juffrouw,’ hakkelde de jonge vrouw. Merie was ongeveer van haar eigen leeftijd, besepte Annette met een schok. Zeker niet ouder.

Ze knikte. ‘Je zesde, nietwaar?’

‘Ja juffrouw.’

‘Hoe oud ben je eigenlijk?’

‘Achtentwintig, juffrouw.’

Ze knikte en keek weer naar buiten. Zelf was ze een jaar ouder. Ze zuchtte opnieuw. ‘Wil je aan Willemijn vragen of ze thee voor me zet? En zeg tegen Wouter dat hij over een uur mijn paard gezadeld moet hebben.’

Merie knikte en maakte zich opgelucht uit de voeten, blij dat ze weg kon gaan. Ze was bang van de bazin. Toen Willemijn een kwartier

later opdook met de gevraagde thee, had zij een hoogrode kleur van agitatie. ‘U gaat toch niet meteen uit rijden, juffrouw Verschoor?’
 ‘Beslist wel.’ Ze ging eindelijk zitten en liet zich een kopje thee inschenken.

‘Uw rijkostuum is nog verkreukeld.’

‘Dat maakt me niet uit. Ik blijf niet lang weg.’

‘Gaat u de landerijen inspecteren?’

Ze knikte slechts afstandelijk en Willemijn hield geschrokken haar mond. Annette dronk peinzend haar kopje leeg. Ze voelde zich in de war. Er was maar een doel, waar ze heen zou rijden, maar degene die ze zocht zou ze er niet vinden, wist ze. Wel die ander, die zich waarschijnlijk vanavond nog aan zou laten dienen. Ze zuchtte voor de zoveelste keer. Dan besloot ze dapper dat ze voorlopig meer dan genoeg gezocht had.

Korte tijd later reed ze weg. Nee, Wouter hoefde niet mee. Het paard was onrustig, het had weliswaar in de wei gestaan toen ze aankwam, maar de laatste tijd duidelijk te weinig beweging gehad. Niettemin was zijn eigenaresse een redelijk goede amazone en met strakke teugel stapte ze de weg op, voor ze de teugel iets liet vieren, waarop het dier meteen overging in een soepele draf. Ze reed meteen in de richting van het grote huis vlak naast het dorp. Bij de oprijlaan hield ze even stil. Half achter de bomen verscholen lag de plaats waar haar gedachten meer vertoefden dan goed voor haar was: Moerland. Ondanks alle goede voornemens zuchtte Annette opnieuw. Toen drukte ze resoluut haar kuit in de flanken van haar paard en reed kalmpjes de dorpsstraat in.

De mensen stonden stil en keken haar gapend na. Mejuffrouw Verschoor was weer op het eiland, het ging als een lopend vuurtje rond, en dat niet alleen. Ze reed schrijlings als de eerste de beste kerel! Schande was het!

Annette wist dat ze dat zeiden en ineens viel er een hele last van haar af. Ze grinnikte in zichzelf. Inderdaad, ze deed wat ze wilde! Niemand was de baas over haar, en opeens was dat een heerlijk gevoel. Toen ze het dorp aan de andere kant weer uitreed, zette ze het dier aan tot een pittige galop. De koele wind streek langs haar wan-

gen. Ze was vrij. Vrij! En ze hield van dat gevoel, besepte ze. Ze moest niet meer denken aan de enige man voor wie ze die vrijheid wel op zou willen geven. Uiteindelijk gold ook voor haar, dat een mens niet alles hebben kon in het leven.

Na een omweg hield ze het paard in. Het dampte in de late namid-daglucht en hijgde. Ach, het werd misschien wat oud voor zulke pit-tige ritten en het had een hele winter rustig op stal gestaan. Ze klopte het trouwe dier bemoedigend op de hals. Stapvoets reed ze door. Er was een kille wind opgestoken. Nu waren het de arbeiders die op het veld bezig waren, die stilhielden en haar nakeken. Ze glimlachte. Ze deden maar! Toen het paard weer wat op adem gekomen was, zette ze het aan tot een kalm drafje.

Vlak voor het avondeten was ze thuis. Ze was benieuwd wat Willemijn had klaargemaakt, van de rit in de buitenlucht had ze trek gekregen. In boerenkringen was het ongebruikelijk om 's avonds warm te eten, maar zij hield ervan 's avonds te dineren. Tussen de middag at ze lie-ver brood, maar dan wel graag met een warm hapje erbij, Willemijn wist dat. Misschien had Merie instructies gekregen. Toen haar vader nog leefde had die net als de meeste mensen tussen de middag warm gegeten, maar de tijden veranderden en daarmee de gewoonten. Op Moerland was er ook altijd 's avonds het diner, de bewoners daarvan waren van adel. Het was een gewoonte die langzaam door betere kringen werd overgenomen.

Ondanks al haar geld had Annette geen druppel blauw bloed in de aderen. Haar voorouders waren generaties lang slimme zakenlieden geweest. De wijnhandel had de familie Verschoor al meer dan hon-derd jaar geleden een fortuin gebracht, dat in de generaties daarna altijd verstandig was beheerd en tevens was er al even verstandig getrouwd. De bezittingen waren inmiddels zo aanzienlijk, dat een deftig heerschap als jonker Louis le Sage ten Broek twee jaar geleden alles in het werk had gesteld om haar hand te bemachtigen. Ach, als zijn jongere broer, Ary, er niet was geweest, was hem dat waarschijn-lijk wel gelukt. Louis was een slappeling, dat wist ze, maar zij was sterk. Hij had geen nagel om zijn kont te krabben, zou haar vader hebben gezegd, maar hij was een landjonker, een heer van adel die

hard om geld verlegen zat om een duur huis als Moerland aan te kunnen houden.

Misschien kon ze het ooit kopen, mijmerde ze soms tijdens de afgelopen lange winteravonden, waarop de uren traag voorbijkropen en ze vaker dan goed voor haar was vol verlangen aan Moerland had gedacht. Al vanaf de tijd dat ze als klein meisje voor het eerst met haar moeder meegegaan was om op het deftige huis thee te komen drinken bij de zenuwzwakke mevrouw Le Sage ten Broek, was Annette in de ban geweest van Moerland. Dat was toegenomen toen het gebruikelijk werd, dat allerlei kleurrijke mensen er in de zomer wekenlang kwamen logeren. Ze herinnerde zich die rare schrijver, Paulus Drossaart, van wie ze niet goed wist wat ze van hem denken moest, maar de schrijver was nooit meer teruggekomen. Hij begon naam de maken in Amsterdam, had ze horen vertellen. Ze herinnerde zich een opschepperige, nare man, Rogier van Mildevoorde genaamd, die alles op alles had gezet om te kunnen trouwen met freule Mabelia, maar die moest hem niet. Mabelia zat nu in Rotterdam en naar verluidt had ze een paar weken geleden het leven geschonken aan een tweeling, twee jongens maar liefst. Haar vader was trots op haar. Dat zijn dochter tegen zijn wil beneden haar stand getrouwd was, wilde hij momenteel liever vergeten. Dat wist iedereen in het dorp.

Annette reed met het vermoeide paard stapvoets het erf van Lantvreugt op. De pittige rit in de buitenlucht had haar goed gedaan. Het flauwe, misselijke gevoel dat haar altijd plaagde na een reis, was verdwenen. Ze had honger. Tot haar verrassing rook het lekker in huis. 'Ik heb Merie gezegd dat ze spek en aardappelen voor u moest bakken, juffrouw Verschoor,' liet een glimlachende Willemijn weten, toen die haar uit het kreukelige rijkostuum hielp, en in een gemakkelijke huisjapon. Annette knikte dankbaar. Trouwe Willemijn. Ze wilde een paar uur lezen na het eten en dan vroeg gaan slapen. Ongeacht wie zich haastig aan liet dienen, visite zou ze pas morgen ontvangen, nam ze zich voor.

Ze at met smaak. Toen Merie het lege bord kwam halen, keek Annette haar opmerkzaam aan. 'Je ziet er moe uit, Merie.'

‘Het valt niet altijd mee, juffrouw Verschoor. Ik heb een druk huishouden en vijf kinderen en moet ook nog helpen in de stal als een van de meiden ziek is.’

‘En dan nog zwanger bovendien.’

De vrouw haalde haar schouders op. ‘Het is niet anders. Zoals mijn vader vroeger altijd al zei: wie niet werkt zal ook niet eten.’

Annette dacht even na. Zij werkte niet en ze at heel wat beter dan Merie. Nu ja, niet werken. Ze had een bedrijfsleider aangesteld voor haar wijnhandel. Toch bemoeide ze zich dagelijks met de gang van zaken van de firma als ze in haar mooie stadswoning in Dordrecht verbleef. Komende zomer moest Arend Versteeghe haar middels brieven tweemaal per week op de hoogte houden en moest hij bovendien maandelijks naar Lantvreugt komen om verslag uit te brengen en instructies van haar te krijgen.

Als ze op reis ging, dat deed ze een enkele maal om met de leveranciers contact te houden of om wat in Frankrijk rond te kijken zoals haar ouders vroeger al deden, moest hij haar vergezellen, net als Wouter en Willemijn. Zij maakte de dienst uit en haar personeel moest zich schikken. Nu dacht ze erover na dat het heel vervelend moest zijn om altijd orders aan te moeten nemen van iemand die boven je was geplaatst.

Met een peinzende blik in haar ogen keek ze naar de pachtersvrouw. ‘Ik ben iets ouder dan jij, Merie, en ik zat er juist aan te denken hoe verschillend onze levens zijn.’

Merie knikte schuw. ‘U heeft nooit armoe gekend, juffrouw. Dan is alles anders, gelooft u mij.’

‘Ja, ik denk dat je gelijk hebt.’

‘Willem en ik hebben geen klagen en vroeger thuis ook niet, maar de arbeiders wel, juffrouw, of de mensen zonder werk. Onze oudste melkmeid, Sjanie, die heeft een vent die drinkt en ze moet er zelf maar voor zorgen dat de huur wordt betaald en dat er eten op tafel komt.’ Toen werd de arme Merie vuurrood. ‘Het spijt me, juffrouw.’ ‘Al goed. Zeg me eens, is jonkheer Louis al verloofd?’

‘Niet dat ik weet, juffrouw.’

‘Hoezo, weet je dat niet?’ Ineens stonden haar ogen waakzaam.

‘Hij is al een hele tijd geleden van Moerland vertrokken, maar het fijne weet niemand ervan.’

Ze opende haar mond al, maar besepte dat haar vragen door een ander beantwoord moesten worden dan door Merie. ‘Ik zou graag thee willen hebben. Wil je dat tegen Willemijn zeggen?’

‘Ja juffrouw.’

‘Ik zal haar opdragen een meisje aan te nemen zodat jij niet meer werk krijgt door mijn komst hier, Merie.’

De jonge vrouw kreeg ineens tranen in haar ogen. ‘Dat is erg vriendelijk van u, juffrouw.’ Toen haastte ze zich de salon uit, waarschijnlijk opgelucht omdat ze niet meer vragen hoefde te beantwoorden.

Nog geen half uur later liet de eerste gast zich aandienen. Ondanks haar eerdere voornemens, stond ze de bezoeker te woord.

Annette nam een slokje wijn en keek min of meer geamuseerd in het rond. Nee, Louis was niet gekomen, niemand van Moerland trouwens. Er zaten drie jongemannen in haar salon. De een voerde het hoogste woord, de ander schutterde verlegen en de derde verzonk steeds opnieuw in diep stilzwijgen. De man die het meest aan het woord was, was vorig jaar weduwnaar geworden en het moest worden gezegd, hij was de beste partij van de drie. Ze keek ze alle drie opmerkzaam aan. Drie gelukszoekers. Al sinds ze een jaar of zestien, zeventien was, had ze ze zien langskomen, in de stad even goed als hier op het platteland. Een rijke erfgename, ja, dat was ze. Met uiterlijk schoon was ze niet gezegend, maar een volle beurs vergoedde veel, zo niet alles. Mannen keken bijna allemaal naar geld. De uitzonderingen waren zeldzaam. Wilden ze plezier, dan konden ze dat zeker in andere bedden zoeken dan in dat van een echtgenote. Ze luisterde naar de grootspraak van Joseph Klinkert. Telg uit een Rotterdamse redersfamilie, zijn vader was echter een jongere zoon geweest en hij erfde slechts de herenboerderij op het platteland. Hij probeerde zijn bezit te vergroten. De boerderij stond dicht bij Moerland. Zijn vader was een jaar of vijf geleden overleden en zijn broer bestuurde de rederij.

De stille, dat was Jan van Dalen. Hij was een boerenzoon, enig kind

net als zij, de landerijen grensden aan die van Lantvreugt. Zijn vader had hem gestuurd, want die had al in de tijd van haar vader zijn begerig oog op Lantvreugt laten vallen. Toen haar vader niet van zins bleek Landvreugt van de hand te doen, had hij eerst zelf een poging gedaan de hand van de erfgename te veroveren, maar toen was Annette nog maar zeventien geweest en hij al tweeënveertig, haar vader had hem luid en duidelijk te verstaan gegeven dat hij wat beters wenste voor zijn dochter. Nu had Van Dalen zijn enige zoon gestuurd. Jan was inmiddels vijftewintig. Kansloos was hij en dat wisten ze beiden, maar hij gehoorzaamde slechts zijn vader, en zat nu zwijgend zijn verplichting uit. Haar vader had zeker gewild dat zij het aanzoek van Louis le Sage ten Broek had aangenomen, als dat eerder was gekomen. Maar Louis had haar pas bekeken toen Moerland in grote moeilijkheden verkeerde en hij hard om geld verlegen zat. En inmiddels had zij Ary opgemerkt, Louis' jongere broer, aan wie ze sinds die tijd vaker dan goed voor haar was moest denken. Dat was in de afgelopen wintermaanden nauwelijks minder geworden. Nee. Ze wilde niet aan Ary denken. Ary zag haar niet staan. Ary woonde in Rotterdam en had een florerend bouwbedrijf samen met zijn zwager Roelant Roghman. Hij kwam slechts zo nu en dan naar Moerland om zijn ouders te bezoeken.

Snel keek ze naar de derde jongeman. Die stotterde als hij opgewonden was. Hij moest drie of vier jaar ouder zijn dan zichzelf, was wel tot tweemaal toe verloofd geweest, maar beide keren had de bruid in spe het kort voor de grote dag af laten weten. Waarom, dat wist niemand. Steef van Driel woonde in een van de mooiste huizen van het dorp. Zijn vader was al jong gestorven, heette het, maar sommigen beweerden dat zijn moeder nooit deugdzaam getrouwd was geweest en dat het maar de vraag was wie zijn vader was. Er gingen rare geruchten over mevrouw Van Driel. Ooit, had Annette eens horen vertellen, was Mariëtte van Driel korte tijd de minnares geweest van die koninklijke rokkenjager op Het Loo. Ach, de oude man leefde niet meer en gedurende zijn tweede huwelijk met koningin Emma was hij heel wat deugdzamer geweest dan in zijn jonge jaren, toen hij getrouwd was met de intelligente koningin Sophie, met haar leefde hij destijds als kat

en hond. Louis had die verhalen van zijn grootvader gehoord, die vroeger regelmatig op Het Loo uitgenodigd was om met de koninklijke eigenaar te jagen.

‘Niemand schijnt te weten waar Louis is.’

Ineens was Annette bij de les. Ze ging rechtop zitten en keek Steef geïnteresseerd aan. ‘Ik hoorde al zoiets.’

‘De jonker schijnt naar Indië te zijn vertrokken,’ wist Joseph. ‘Vorig najaar al.’

‘Het vuur werd hem na aan de schenen gelegd, juffrouw Verschoor.’ Steef hield wel van sappige verhalen. ‘Men zegt dat hij een getrouwde vrouw zwanger heeft gemaakt, terwijl haar man al maanden op zee was en dus onmogelijk voor de vader door kon gaan. Geen koekoeksjong dus, zij moest vertrekken en hij eveneens. Mijn moeder zegt, dat niemand weet of hij wel in Indië is aangekomen. Zijn moeder kan er maar niet overheen komen en huilt alle dagen dat haar oogappel wel dood kan zijn zonder dat iemand dat weet.’

‘Niet erg netjes van hem, zijn ouders zo in onzekerheid te laten,’ vond ze. ‘En met de oude jonker? Is Moerland inmiddels weer min of meer rendabel?’

‘Ary heeft het heft in handen genomen. Er is daar zo het een en ander veranderd, nu jonker Louis met al zijn spilzucht is vertrokken. De oude jonker heeft niets meer in te brengen en er zit een slot op de portemonnee, zegt mijn mama.’

Annette knikte en bedwong met moeite haar verdere nieuwsgierigheid. Louis weg! ‘Jouw mama is goed op de hoogte, Steef.’

‘Natuurlijk is ze dat. Veel anders heeft ze niet te doen.’

‘Jij evenmin.’

Hij grinnikte brutaal. ‘Misschien.’

‘Ik stap maar weer eens op.’ Jan van Dalen vond kennelijk dat hij meer dan genoeg tijd had verdaan met zijn verplichte visite. Ze hield hem niet tegen. Tot haar spijt volgden de andere twee zijn goede voorbeeld niet. Zou ze er wat van zeggen? Ze bood hun in ieder geval niets meer aan.

Joseph keek al snel bedenkelijk naar zijn lege glas, stond toen grinnikend op om de glazen weer te vullen. ‘Ik zal de honneurs maar waar-

nemen, nu het hier aan een heer des huizes ontbreekt. Nog niemand die het geluk heeft mogen smaken, je hand te bemachtigen, Annette?’

‘Nee, en dat blijft voorlopig ook zo.’

‘Dat meen je niet.’ Beide mannen keken haar geschrokken aan. Steef voelde zich geroepen te melden, dat er toch een mannenhand aan het roer moest staan van een bedrijf als het hare.

‘Misschien. Mijn bedrijfsleider voldoet geheel aan die eis en is alleszins capabel,’ liet ze daarom weten en haar binnenpretje over hun onthutste gezicht toverde een lichtje in de grijze ogen.

‘Je kunt het niet menen dat je nog langer alleen wilt blijven.’ Dat was Joseph. Hij kon zich in het geheel niet voorstellen dat een vrouw zonder een man kon.

‘Je bedoelt, dat ik in de komende winter dertig word en dat het dus meer dan tijd wordt?’

‘Wil je misschien kinderloos sterven, zodat je bezittingen ten slotte toevallen aan een paar hebzuchtige neven en nichten?’ pareerde hij.

‘Ik los mijn eigen problemen wel op. Daar heb ik jou niet bij nodig.’

‘Je weet waarom ik hier ben, mijn lieve Annette.’

‘Ja, je zou wel met een rijke jonge juffrouw willen trouwen, dan heb je meteen iemand om je twee dochters op te voeden.’

Hij griezelde en zag weer haarscherp hoe weinig vrouwelijks ze had. Het was genoeg om hem haastig zijn glas te doen legen en op te doen staan. Wel, bedacht ze, ze bereikte zodoende precies wat ze beoogde. ‘Ik moest maar weer eens gaan.’

Ze stond op. ‘Precies, en jij ook, Steef. Ik ben moe van de reis. Ik had niet zo snel bezoek verwacht. Maar ja, jullie willen er duidelijk geen gras over laten groeien.’

Ze wist niet wie van de twee het meest geschokt keek, toen ze zo onverbloemd doelde op hun hebzucht. Vijf minuten later waren ze weg. Ze keek ze opgelucht na.

Ze ging evenwel nog niet naar bed. Ze ging zitten en staaarde door het raam naar buiten, waar de schemering langzaam aan plaatsmaakte voor de duisternis. Als ze naar buiten liep, kon ze in de verte de lichten van Moerland zien, wist ze. Er sloop pijn in haar hart. Vorig jaar

was ze slechts een paar maal voor een kort bezoekje op Lantvreugt geweest, omdat ze Ary wilde ontwijken. Zo hoopte ze hem te vergeten, maar dat was niet gelukt. Ze beseftte ineens hoe uitzichtloos haar liefde was. Ze moest een paar opkomende tranen wegslikken. Ten slotte stond ze op om naar bed te gaan.

Willemijn was al met Willem in hun eigen kamer, maar haar bed was fris opgemaakt, de dekens lagen opengeslagen, in de kamer brandde een olielamp op een laag pitje. Haar nachtjapon was schoon en fris gestreken. Er stond een schaalje met fruit voor als ze nog trek in iets mocht hebben. Er stond tevens een fles port voor als ze nog iets wilde drinken.

Annette schonk in en nam een slokje. Ze hield van port, meer dan van wijn. Ze kleedde zich uit en trok de nachtpon aan, maar slapen kon ze niet, al was ze nog zo moe. Ze pakte de olielamp op en hield die omhoog voor de spiegel. Nee, mooi was ze niet. Ze was lang en mager, ze had donker haar, dik met slagen, haar haren waren wel mooi, maar dat was dan ook alles. Ze had een scherp gesneden, hoekig gezicht en een neus van een bijna mannelijk formaat. Haar lippen zou ze graag breder willen hebben, haar boezem werd nauwelijks opgemerkt onder haar kleren. Ze zuchtte verdrietig. Haar ogen waren mooi van kleur, maar mensen waren bang voor haar scherpe, allesziende blik. Nee, ze liet zich niets wijsmaken. Ze wist wat de mannen van haar dachten. Niet veel fraais, weinig vrouwelijke rondingen, maar ja, wel een rijke vrouw. Ze dachten allemaal dat ze zonder meer de leiding van haar bedrijf en bezittingen aan hen over zou dragen als ze getrouwd was, om net als andere vrouwen de tijd te doden met het afleggen van visites en het borduren van rozenkussens of meer van die flauwekul. En dan wisten ze nog niet eens dat ze graag en veel las, dat ze meerdere talen sprak en ook in die talen haar zaken uitstekend behartigen kon. Ze was een manwif. Dát zeiden de mensen van haar.

Zou er ooit een man zijn die haar andere kant zag? De eenzame Annette, die altijd had moeten horen dat ze de begeerde jongen had moeten zijn, een waardig erfgenaam en opvolger van haar vader? Haar moeder was vroeg gestorven en haar vader had haar nooit enige

genegenheid betoond. Hij had wel een tweede huwelijk overwogen, maar zover was het nooit gekomen, al was het verlangen naar een zoon nog zo groot geweest. Ze zette de lamp weer terug op het nachtkastje naast haar bed, ging op de matras zitten en nam nog een slokje port.

Nee, de tijd van hoop en verwachting was voorbij. Ze had maar twee keuzes. Of ze bleef alleen zoals nu, óf ze trouwde een van de gelukszoekers met een open oog voor haar bezittingen.

In beide had ze weinig zin.

2

VELE HOOFDEN KEERDEN ZICH NAAR HAAR TOE, TOEN ZE DE VOLGENDE morgen bij de kerk uit haar koets stapte.

Even was Annette onzeker, maar ze waakte er zorgvuldig voor dat niet te laten merken. Bewust rechte ze haar schouders. Kaarsrecht knikte ze links en rechts naar bekenden, voor ze de kerk binnenliep. Ze zat nog maar net in haar mooie met houtsnijwerk versierde bank, toen in de nog mooiere bank aan de andere kant van de kansel de familie van Moerland schoof. Opnieuw knikte ze minzaam, terwijl ze het gevoel had een toneelstuk op te voeren. De jonker en zijn vrouw hadden slechts aandacht voor enkele notabelen, in hun ogen hoorde daar Annette niet bij, zeker niet nadat ze haar neus had opgehaald voor hun oudste zoon en dus de erfgenaam van Moerland. Maar Florence, die gek was op honden en soms op Lantvreugt kwam als daar jonge dieren waren, glimlachte. Tot Annettes verrassing schoven Mabelia en haar man ook in de bank. Maar de enige die ze werkelijk wilde zien, miste ze.

De kerk was inmiddels vol mensen, haar gedachten werden onderbroken door het opklinkende orgelspel. Dominee kwam binnen en de dienst begon. Ze probeerde manmoedig haar hoofd erbij te houden, maar als ze eerlijk was, moest ze bekennen dat ze veel preken al was doorgekomen met het bekijken van de mensen.

Hier waren de mensen anders dan in Dordrecht. Daar viel ze minder

op, de kerk daar zat vol met mensen die een brouwerij hadden, met allerlei andere handelslui, met schippers die in de stad voor anker lagen of daar in ruste waren. Haar vader had er een druk sociaal leven gehad, kende veel van de notabelen die net als hij lid waren van de vrijmetselaarsloge. Zelf was Annette altijd een beetje tussen wal en schip gevallen. Haar sociale omgang was heen en weer geslingerd tussen de vrouwen bij wie ze noodgedwongen moest zitten, maar die haar verveelden met hun eindeloze gepraat over kleren en baby's, om nog maar te zwijgen van gruwelverhalen over bevallingen. De gesprekken van de mannen vond ze meestal interessanter, al prikte ze feilloos door de grootspraak heen waaraan de meesten zich schuldig maakten. Nee, ze had altijd al het liefst met een boek in een hoek gezeten, ze had de huishouding aan de huishoudster overgelaten. Die deed dat al sinds haar moeder was gestorven, vele jaren geleden. Ze hield de boeken van haar vader bij, als die weer eens te dronken was om dat zelf te doen. Nee, niemand had geweten dat haar vader een soms liederlijk leven had geleid, altijd in het verborgene. Ze had het zelf ook pas ontdekt toen ze een jaar of wat geleden een stapeltje zorgvuldig weggeborgen brieven vond en die argeloos las, omdat ze dacht dat die van haar moeder waren. Ze waren van andere vrouwen geweest; één smeekte om geld nadat hij haar een tijdlang geregeld had bezocht, een ander schreef dat ze inmiddels een man had gevonden zodat hij niet meer komen kon, een derde schreef dat ze zwanger was geweest, een miskraam had gehad en kosten had moeten maken, die wilde ze terugbetaald hebben.

Ze schrok op. De preek moest al tot halverwege gevorderd zijn en ze had er nog geen woord van gehoord. Annette keek de kerk rond. Ze ving de ogen van Mabelia, die vaag naar haar glimlachte. Wel, dat was de enige van de deftige familie van Moerland die het haar niet aanrekende dat ze Louis een blauwtje had laten lopen. Louis. Charmant, welbespraakt, maar even liederlijk en een nog grotere drinkebroer dan haar vader, alleen wist iedereen het van Louis en kende hij geen enkel verantwoordelijkheidsgevoel. Hoe het nu verder met hem ging, aan de andere kant van de wereld, wist niemand. Ze zuchtte. De vrouw van een ander zwanger maken. Ze herinnerde zich de man

met wie de oude jonker zijn oudste dochter had willen laten trouwen. Die was al net zo geweest, geen wonder dat Louis en Rogier van Mildevoorde uitstekend met elkaar overweg hadden gekund. Mabelia had voet bij stuk gehouden en de man gekregen die ze wilde hebben, de compagnon van haar broer Ary, een man die op eigen kracht veel had bereikt, maar van eenvoudige geboorte was. Hij hing er altijd maar zo'n beetje bij op Moerland. De dorpelingen hadden stilletjes plezier om Roelant Roghman. Men zei, dat hij de oude jonker doorgaans ongezouten de waarheid zei en er was niemand anders die dat durfde, behalve Ary, maar Ary was zijn zoon.

Nu klonken ineens orgeltonen en besefte ze dat ze zelfs het amen had gemist. In de kerk leefde het geroezemoes op. Mensen gingen verzitten, namen nog een pepermuntje, snoten neuzen of schraapten hun keel. Hier en daar fluisterde een kind wat tegen een moeder. Annette haalde opgelucht adem. Wel, ze had de dienst bijna uitgezeten.

Een kwartier later stond ze buiten in een verrukkelijk meizonnetje. Ze werd aangeklampt door de notaris, die een praatje maakte met iedereen aan wie hij mogelijk een paar stuivers kon verdienen. Al snel kwam Meier, de huisknecht van Moerland op haar af. 'Mevrouw vraagt of u een kop koffie wilt komen drinken, juffrouw Verschoor.' 'Graag,' accepteerde ze met een glimlach. Wel, dat was een hele eer. Het was de eerste keer dat ze op Moerland werd genodigd nadat ze Louis had gezegd niet met hem te willen trouwen. De jonker nam haar dat zeer kwalijk, daar was ze van overtuigd. Ze praatte nog wat met mensen die ze vele maanden niet had gezien, antwoordde beleefd dat het haar uitstekend ging, en oppervlakkig gezien was dat ook zo. Dat ze Ary miste, dat haar gevoelens voor hem niet gedoofd waren, alleen veranderd in een verborgen, maar ongestild verlangen, wist niemand en hoefde ook niemand te weten. Dat was haar geheim. Steef van Driel baande zich een weg naar haar toe. Hij vroeg of ze goed geslapen had en kondigde aan komende zaterdagavond graag opnieuw langs te komen. Ze wisten beiden wat dat betekende. Hofmakerij volgens de regels. Jan van Dalen werd in de rug gepord door zijn vader, maar liep nors de andere kant op, dus kwam de oude heer maar zelf naar Annette toe. 'Wat fijn dat u weer hier bent, juf-

frouw Verschoor,' fleemde hij gladjes. 'Ik hoop dat u de hele zomer blijft.'

'Dat zijn wel de plannen,' antwoordde minzaam. 'Al zal ik zo nu en dan naar Dordt moeten om wat zaken te regelen.'

Hij schudde zijn hoofd. 'Daar zou u een man voor moeten hebben,' waagde hij op te merken.

Zijn openhartigheid stoorde haar. 'Ik kan het uitstekend zelf af, Van Dalen. Goedemorgen.'

Het was maar een klein eindje naar Moerland. Ze stuurde Wouter er met de lege koets heen, besloot in een opwelling zelf te gaan lopen. Deftige mensen reden naar de kerk, eenvoudig volk kwam lopend, sommigen een uur heen en een uur terug. Als het slecht weer was, zaten ze tijdens de hele kerkdienst te huiveren in hun natgeregende kleren.

Vlak bij de poort van Moerland werd Annette nogmaals aangeklampt. Joseph Klinkert liet zijn koets naast haar stoppen. 'Ik wil je graag naar huis rijden, Annette.'

'Niet nodig. Ik ben op weg naar Moerland.'

Zijn gezicht betrok. Hij werd slechts zelden op Moerland genodigd. Zijn broer had geopperd dat hij niet naar Annette moest kijken, maar een jaar of twee geduld moest hebben. De kleine freule Florence was immers al vijftien. Het zou niet lang meer duren eer zij de huwbare leeftijd had bereikt, maar Joseph was realistisch genoeg om te beseffen dat dat te hoog gegrepen was, zeker omdat hij weduwnaar was met twee kleine dochtertjes. 'Jammer. Ik ben helaas niet uitgenodigd. Misschien een andere keer.'

'Ja, misschien wel,' antwoordde ze vlak, terwijl ze aanstalten maakte om door te lopen. 'Tot ziens.'

Met duidelijke tegenzin liet hij haar gaan. Er was nauwelijks een betere partij denkbaar dan de welgestelde Annette Verschoor, wist hij. Dat wist iedereen. Annette zelf wist het echter ook. Ze liep de poort door en keek door de oprijlaan naar het prachtige oude huis. Tegenwoordig zag het er niet meer vervallen uit, daar zorgden Ary en zijn compagnon voor. Sommigen beweerden, dat de oude jonker onder curatele van zijn jongste zoon stond. Het was in ieder geval opvallend dat er dit

jaar geen zomergasten op Moerland werden verwacht. Mabelia Roghman stond bij het bordes op Annette te wachten. Ze glimlachte. Ze herinnerde zich de spannende tijd die aan haar huwelijk met Roelant vooraf was gegaan. Ze had bewondering voor Annette, het moest niet gemakkelijk zijn als er zoveel jongemannen met je wilden trouwen die allemaal maar aan een ding dachten: je fortuin. Mabelia was ook nieuwsgierig. Ze had gezien hoe Annette destijds naar haar jongere broer keek. En nu had Ary zich onlangs verloofd. Binnenkort zou dat bekend gemaakt worden.

‘Je ziet er goed uit, Annette,’ zei ze extra hartelijk.

De ander glimlachte. ‘Hetzelfde kan ik van u zeggen, freule.’

‘Ik ben nu gewoon mevrouw Roghman.’

‘Hier zult u altijd de freule blijven.’ De twee jonge vrouwen liepen het bordes op. ‘Gaat alles goed met de baby’s?’

‘O ja. Ik had een goede zwangerschap en een redelijk snelle bevalling. Wil je ze straks zien?’

‘Graag.’

Even later schudde ze de hand van mevrouw, die met een nors gezicht in een stoel zat. Ze was minder ziekelijk dan vroeger, maar haar humeur was het grootste deel van de tijd beneden alle peil, had Merie beweerd en die wist het weer van Clara, een achternichte van haar, die op Moerland diende. De jonker verdween in zijn kamer om na een tijdje heel wat vrolijker tevoorschijn te komen. Dominee kwam even later met zijn vrouw, twee ouderlingen eveneens met hun echtgenotes en binnen de kortste keren zat de salon van Moerland propvol. Door de sigarenrook werd het er benauwd en de zon die vrolijk door de gesloten ramen scheen, maakte het er ook niet koeler op. De koffie was heerlijk, de erbij geserveerde cake ongeëvenaard en Annette antwoordde beleefd op de vragen die haar gesteld werden. Ja, ze bleef de hele zomer op Lantvreugt, en nee, ze was nog altijd niet verloofd. De jongemannen hadden zich meteen gisteravond in haar mooie kamer verdrongen, ja. Daarbij klonk haar stem wat bitter. De naam Louis viel terloops, zijn moeder barstte in tranen uit en snikte dat hij wel dood kon zijn en dat zij dat dan niet zouden weten. Mabelia vertelde dat ze twee of drie weken zou blijven en dat

Ary en Roelant dan zouden komen om haar op te halen. Waarschijnlijk bracht Ary nog iemand mee. Nee, geen man. Ze antwoordde niet op verdere nieuwsgierige vragen.

Annettes hart was bij die woorden onrustig gaan kloppen. Toen de heren een borrel ingeschonken kregen, volgde zij Mabelia naar boven. In de ruimte die vroeger al de kamer van de freule was geweest, stond nu een kinderbedje met twee baby's erin. 'Wat schattig,' fluisterde Annette aangedaan.

Mabelia keek haar opmerkzaam aan. 'Het huwelijk heeft zo zijn voordelen. Ik neem aan dat je ooit zelf moeder wilt worden?'

'Ja, dat wel. Alleen...'

'De ware Jacob heeft zich nog niet aangediend?'

Annette zweeg.

Mabelia legde de kinderen weer in het bedje. 'Van Louis hebben we het laatst iets gehoord toen hij op Java zat. Hij logeerde op een of andere plantage. Dat was in oktober. Daarna kwam er niets meer. Of hij daar is gebleven of weer verder getrokken, weten we niet. Mijn vader heeft Ary brieven laten sturen, maar daarop kwam nooit antwoord.'

'Misschien wil hij niet gevonden worden,' opperde Annette.

Mabelia keek de ander opmerkzaam aan. 'Daar had ik nog niet aan gedacht.'

'Voor Ary is het vervelend dat Louis zich aan zijn verantwoordelijkheden heeft onttrokken.'

Mabelia knikte. Ze zag de vleug van verlangen in de ogen van de ander en haar hart deed pijn voor haar. Ze mocht Annette wel, al kende ze haar niet goed. Wat de mensen ook over haar te vertellen hadden, ze was een kranige vrouw die zich de kaas niet van het brood liet eten. 'Waarschijnlijk brengt hij iemand mee. Een vrouw, met de naam Josephine Verhagen.'

Annette hield haar adem in. 'Is hij verloofd?'

'Het spijt me.'

Annette wendde haar gezicht af. 'Het maakt niet uit.'

'Voor jou wel, dat zie ik. Dat je nog steeds gevoelens voor hem had, vermoedde ik al. Daarom wilde ik dat je het nieuws zou horen

voor het algemeen bekend werd gemaakt.’

Annette verbeet haar tranen. ‘Dank je.’

‘Zullen we weer naar beneden gaan?’

Annette knikte woordenloos. Met een zwaar hart ging ze achter Mabelia aan. Vanaf dat moment wilde ze niets liever dan weer naar huis gaan.

Mabelia beloofde een keer bij haar langs te komen, want voorlopig bleef ze nog wel op Moerland, ook al om haar moeder te steunen, die het vertrek van haar oogappel Louis maar moeilijk accepteren kon.

Tot Annettes verrassing zat er iemand op haar te wachten toen ze in haar eigen salon kwam met pijnlijke kaken van de niet-gemeende glimlach die ze had getoond. ‘Steeff, heeft Willemijn je niet verteld dat ik op Moerland was genodigd?’

Hij knikte en wuifde de woorden van Annette weg. Voor hem stond een glas cognac. De fles stond ernaast en Steeff was goedgehumeurd. Ze zuchtte. Wouter haastte zich om te vragen of de juffrouw misschien een glaasje port wilde hebben en ze moest weten dat mijnheer Versteeghe morgen zou komen.

‘Wie is mijnheer Versteeghe?’ wilde Steeff prompt weten toen Wouter haar met een vragende blik in zijn ogen had aangekeken terwijl hij de deur achter zich sloot.

Annette legde zich bij het onvermijdelijke neer. ‘Ik zal mijn personeel zeggen dat ze voortaan geen onuitgenodigde bezoekers meer binnenlaten,’ begon ze een beetje kribbig. Ze zat in de put omdat Ary er niet was geweest en omdat hij verloofd was. Zijn moeder praatte maar over Louis, ook tegen haar, en deed dat op een manier waarop ze zich schuldig begon te voelen. De losbol! Als ze de jonkvrouw mocht geloven, had ze de kans van haar leven laten lopen toen ze het aanzoek van haar oudste zoon herhaaldelijk geweigerd had. De vrouw wilde niet inzien dat haar oudste zoon een flierefluiter en een potverteerder was, een nietsnut die het alleen op Annettes vermogen had voorzien. Geen enkel vermogen zou groot genoeg zijn om aan de behoeften van Louis te voldoen, vreesde Annette en voor de zoveelste keer vroeg ze zich af hoe hij het in vredesnaam uithield in het primitieve Indië.

‘Dat geldt toch hoop ik niet voor mij, mijn lieve Annette?’

Ze schoof haar gedachten resoluut aan de kant. ‘Ik zou niet weten waarom niet,’ reageerde ze bits.

Ineens stond hij op en pakte hij haar vast. ‘Lieve Annette, je weet toch wel dat ik hier niet zomaar ben? Je zult moeten toegeven dat een verbintenis tussen jou en mij voor ons allebei vruchten af zal werpen. Denk je eens in, jij bent niet armlastig en ik ook niet. Samen zetten we die kale kak op Moerland te kijk. Nou?’ Zijn ogen blikten hoopvol in de hare.

Annette rechtte haar rug. ‘Ik heb in mijn leven al vele aanzoeken gehad en zo goed als allemaal waren ze van opportunisten die alleen oog hadden voor mijn kennelijke welstand,’ begon ze afstandelijk. Zoals altijd voelde ze weerzin, de hebzucht in mannenogen had ze maar al te goed leren kennen.

Hij kneep zijn lippen stevig op elkaar, bedacht kennelijk dat hij op die manier al helemaal niets bereikte. Hij wist ook dat hij in goede families niet gewild was als schoonzoon. Zijn moeder deugde niet in de ogen van dit dorp vol brave kerkgangsters en goed, de geruchten waren waar, maar besefte niemand dat een jong meisje een belangrijk man als nota bene de koning, niet kon weigeren als die iets met haar wilde? Hij zuchtte. Zijn moeder had zich daar vaak bitter over uitgelaten.

‘Mijn vermogen is aanzienlijk. Je bent niet meer zo jong en er zal toch op enig moment een erfgenaam moeten komen.’

Ze keek hem met haar scherpe blik in de grijze ogen aan, die door zoveel mensen werd gevreesd. ‘Ik ben nog niet zo wanhopig dat ik daarom het eerste het beste aanzoek moet aannemen, Steef.’

‘Maar de tijd gaat dringen.’

‘De mannen op mijn stoep ook,’ klonk haar stem vol zelfspot. ‘Ik dacht dat je zelf had kunnen constateren dat mijn toestand zo wanhopig nog niet is.’

‘Waarom wil je niet? Is het misschien de bedenkelijke reputatie van mijn moeder?’

Ze fronste. ‘Ja, dat zal jou parten spelen, zeker in families die zichzelf een smetteloos blazoen toedichten. Mij speelt het parten dat niemand

kijkt naar de vrouw die ik ben, maar dat mijn aanbidders alleen maar flink hebben zitten rekenen eer ze een stap ondernamen als een aanzoek.'

'Lieve Annette, je denkt toch niet dat ik zo ben?' Hij deed alsof hij geschokt was door haar openhartige woorden.

'Mijn beste Steef, ik weet het wel zeker,' kaatste ze terug. 'Als je het niet erg vindt, ik denk dat we beiden onze tijd verdoen.'

'Mag ik nog eens komen?'

'Volgens mij is dat zinloos en kun je beter zaterdagavondvisites afleggen op een adres waar je kansen beter liggen dan hier op Lantvreugt.' 'Denk er nog eens over na, alsjeblieft.'

'Dat heb ik gisteravond al gedaan, de eerste avond dat ik hier was en er meteen drie kerels in mijn kamer zaten, met overduidelijk dezelfde bedoelingen.'

'Jan van Dalen was door zijn vader gestuurd.'

'Precies, toen ik de oude baas zelf niet wilde hebben, stuurde hij zijn zoon maar langs.'

'Dat meen je niet! Liet Van Dalen eerst zelf zijn oog op je vallen?'

'Een paar jaar geleden al. Mijn vader heeft hem toen resoluut weggestuurd. Toen deze er niet meer was, probeerde hij het nogmaals. Opnieuw vergeefs, dat spreekt. Zijn zoon kan niet tegen hem op. Die doet slechts wat hem gezegd wordt en zal dus nog wel eens komen. Joseph Klinkert zal ik ook nog wel eens zien. Die heeft een moeder nodig voor die twee meisjes van hem.'

'Ga je met hem trouwen?'

'Nee, ook die trouw ik niet.'

'Maar je zult toch...'

'Ja, ja, ja, maar ik beslis dat zelf wel. Misschien vind ik het wel prettig om alleen te blijven.'

'Wie is die Versteeghe?'

'Daar hoeft ik geen antwoord op te geven.'

'Is hij het dan, met wie je wilt trouwen?'

'Kennelijk heb je niet goed geluisterd naar wat ik zei. Nee, hou maar op. Mijnheer Versteeghe is de bedrijfsleider van het wijnhuis dat ik heb.'

‘O, en wat moet hij dan hier?’

‘Wat denk je van verslag uitbrengen aan de baas?’

‘Een vrouw hoort de baas niet te zijn.’

‘Nee, een vrouw hoort te trouwen en kinderen te baren.’

‘Precies.’

‘Ik bedoelde het ironisch, Steef.’

‘O, o, is dat zo? Ik begrijp er niets van.’

‘Juist, en alleen al daarom is er geen enkele kans dat ik met je wil trouwen, al doe je me twaalf aanzoeken. Dus als je me nu wilt verontschuldigen?’

Hij bleef zitten en keek haar vertwijfeld aan. Resoluut stond ze op en opende de deur. ‘Wouter, wil je mijnheer even uitlaten? En als hij weer komt, hoef je hem niet meer binnen te laten. Goedemiddag.’ Ze ging de trap op nog voor Steef van Driel de deur was uitgezet. Van bovenaf zag ze hem hevig adem staan halen op het grind. Kennelijk kon hij niet geloven dat ze hem niet wilde hebben. Ineens moest Annette grinniken. Eigenwijze, verwaande kwasten! Zo waren ze allemaal, die kerels! Allemaal, behalve Ary en Ary zou ze nooit hebben.

Ze ging zitten en keek verdrietig in de spiegel. Van wat ze zag, werd ze nog veel verdrietiger.

3

‘WAT IS ER AAN DE HAND, WILLEM?’ ANNETTE ZAT HOOG OP HAAR paard en keek op een groepje mannen neer dat bezig was het opkomende onkruid te schoffelen.

‘Niets bijzonders, juffrouw Verschoor,’ antwoordde haar pachter met een gezicht van de bekende boer die kiespijn heeft. De arbeiders dropen stilletjes af. Ze hadden hoger loon gevraagd, maar Willem kon hun dat niet geven en kennelijk durfde hij evenmin als zichzelf iets tegen de juffrouw te zeggen. Het was overal hetzelfde liedje. Op een enkele uitzondering na moesten arbeiders werken voor een hongerloos. In de havens van het snelgroeende Rotterdam verdiende een

**Drie prachtige historische romans van
Gerda van Wageningen, die zich afspelen rond het
landgoed 'Het huis Moerland' in de Hoeksche Waard.**

Het *Huis Moerland* is een mooi, maar noodlijdend landgoed. Dochter Mabelia le Sage ten Broek dient dan ook een goed huwelijk te sluiten om het voortbestaan van het huis te garanderen. De rijke weduwnaar Rogier van Mildevoorde lijkt de beste partij. Maar Mabelia heeft andere plannen!

In *Zomer op Moerland* heeft de oudste van twee broers, Louis le Sage ten Broek, zijn oog laten vallen op Annette Verschoor. Niet vanwege haar schoonheid, maar om haar rijkdom! Maar Annettes hart is niet vrij. Als Louis na een schandaal naar Indië vertrekt, moet broer Ary het landgoed redden. Maar heeft hij ook oog voor Annette?

De jonge Florence le Sage ten Broek is gelukkig op Moerland, het landgoed van haar broer Ary. Als er een stamhouder op Moerland wordt geboren, volgt er een schitterend doopfeest. Maar alles loopt anders. Een schim uit het verleden duikt op en Moerland trilt op zijn grondvesten in *Terug naar Moerland*.

Gerda van Wageningen is bekend van haar vele familie- en historische streekromans. Prachtige verhalen uit een rijk verleden maar voorbijge tijd, waarbij 'geld en goed' de hoofdrol spelen. Maar hoe het ook gaat, toch overwint uiteindelijk altijd de liefde!

Z&K

ISBN 978 90 205 2947 0 NUR 344

9 789020 529470

www.zomerenkeuning.nl